

Pasaules Veselības Organizācijas Jauniešu smēķēšanas aptauja Latvijā 2011.gadā

Jauniešu smēķēšanas aptaujā Latvijā 2011.gadā tika iegūti dati par smēķēšanas izplatību, kā arī informācija par piecām smēķēšanas izplatību noteicošām jomām: cigarešu pieejamību un cenu, pakļautību pasīvai smēķēšanai, smēķēšanas atmešanu, plašsaziņas līdzekļiem un reklāmu, un skolu mācību programmu. Šīs piecas komponentes ir valsts visaptverošas smēķēšanas ierobežošanas programmas sastāvdaļas.

Jauniešu smēķēšanas aptauja Latvijā notika 2011.gada pavasarī 50 vispārizglītojošo skolu 7.- 9. klasēs. Aptauju koordinēja Slimību profilakses un kontroles centrs.

Reprezentatīvas Latvijas skolēnu atlases veidošanai tika izmantota divpakāpju klasteru atlases metode. Vispirms tika atlasītas skolas ar atlases iespējamību proporcionāli skolēnu skaitam. Nākamajā pakāpē pēc nejaušības metodes tika atlasītas klases katrā skolā. No 3835 skolēniem, kuri piedalījās aptaujā, 3130 bija vecumā no 13 līdz 15 gadiem. Kopumā atbildējušo īpatsvars ir 82,2%.

Izplatība

- 76,2% skolēnu kādreiz ir pamēģinājuši smēķēt (zēni = 76,5%, meitenes = 75,7%)
- 40,5% pašlaik lieto jebkādu tabakas izstrādājumus (zēni = 39,4%, meitenes = 41,4%)
- 31,5% pašlaik smēķē cigaretes (zēni = 29,2%, meitenes = 33,8%)
- 12,4% ir ikdienas rūpnieciski ražotu cigarešu smēķētāji (zēni = 13,5%, meitenes = 11,2%)
- 9,9% pašlaik smēķē cigārus/mini cigārus/cigarellas (zēni = 11,6%, meitenes = 7,8%)
- 21,5% pašlaik smēķē ūdenspīpi (zēni = 20,9%, meitenes = 21,9%)
- 9,1% pašlaik smēķē elektroniskās cigaretes (zēni = 10,3%, meitenes = 7,7%)
- 27,4% ikdienas smēķētāju, uzsākuši smēķēt pirms 10 gadu vecuma (zēni = 32,2%, meitenes = 22,4%)
- 24,1% nesmēķētāju gatavi uzsākt smēķēt nākošajā gadā (zēni = 19,6%, meitenes = 28,7%)

Pieejamība (smēķētāji)

- 9,2% parasti smēķē mājās
- 30,7% pērk cigaretes veikalā

Pasīvā smēķēšana un vides ietekme

- 44,6% dzīvo mājās, kur kāds smēķē viņu klātbūtnē
- 47,0% uzturas sabiedriskās vietās telpās, kur kāds smēķē viņu klātbūtnē
- 66,9% uzturas sabiedriskās vietās ārpus telpām, kur kāds smēķē viņu klātbūtnē
- 61,8% domā, ka citu cilvēku smēķēšana viņu tuvumā kaitē viņu veselībai
- 51,4% viens vai abi vecāki smēķē
- 27,1% vairums vai visi tuvākie draugi smēķē

Smēķēšanas atmešana (smēķētāji)

- 65,5% vēlas atmest smēķēšanu
- 64,5% mēģinājuši atmest pagājušā gada laikā
- 60,0% kādreiz saņēmuši palīdzību vai ieteikumus atmest smēķēšanu
- 9,4% ir bijusi tāda sajūta, ka no rītiem pamostoties pirmā vēlēšanās ir uzsmēķēt

Plašsaziņas līdzekļi un reklāma

- 19,1% pieder kāda lieta ar cigarešu markas reklāmu
- 7,1% kādas cigarešu firmas pārstāvis ir piedāvājis cigaretes par brīvu

Skola

- 60,9% šajā mācību gadā kādā no stundām ir stāstīts par smēķēšanas kaitīgumu
- 50,7% šajā mācību gadā ir apsprieduši klasē, kādēļ viņu vecuma jaunieši smēķē
- 55,0% šajā mācību gadā kādā no stundām ir apspriesta smēķēšanas ietekme

Būtiski fakti

- 40,5% skolēnu pašlaik lieto jebkādu tabakas izstrādājumus; vairāk nekā 3 no 10 skolēniem pašlaik smēķē cigaretes; katrs piektais smēķē ūdenspīpi; 9,1% smēķē elektroniskās cigaretes.
- 24,1% nesmēķētāju gatavi uzsākt smēķēt jau nākošajā gadā.
- Ir augsta pakļautība pasīvai smēķēšanai – 44,6% skolēnu dzīvo mājās, kur citi smēķē viņu klātbūtnē; 47,0% uzturas sabiedriskās vietās telpās, kur kāds smēķē viņu klātbūtnē, bet vairāk kā pusei no skolēniem viens vai abi vecāki smēķē.
- 3 no 5 skolēniem uzskata, ka citu cilvēku smēķēšana viņu tuvumā ir kaitīga veselībai.
- Divas trešdaļas smēķējošo skolēnu vēlas atmest smēķēšanu.
- 1 no 5 skolēniem pieder kāda lieta ar cigarešu markas reklāmu.
- 7,1% skolēnu kādas cigarešu firmas pārstāvis ir piedāvājis cigaretes par brīvu.